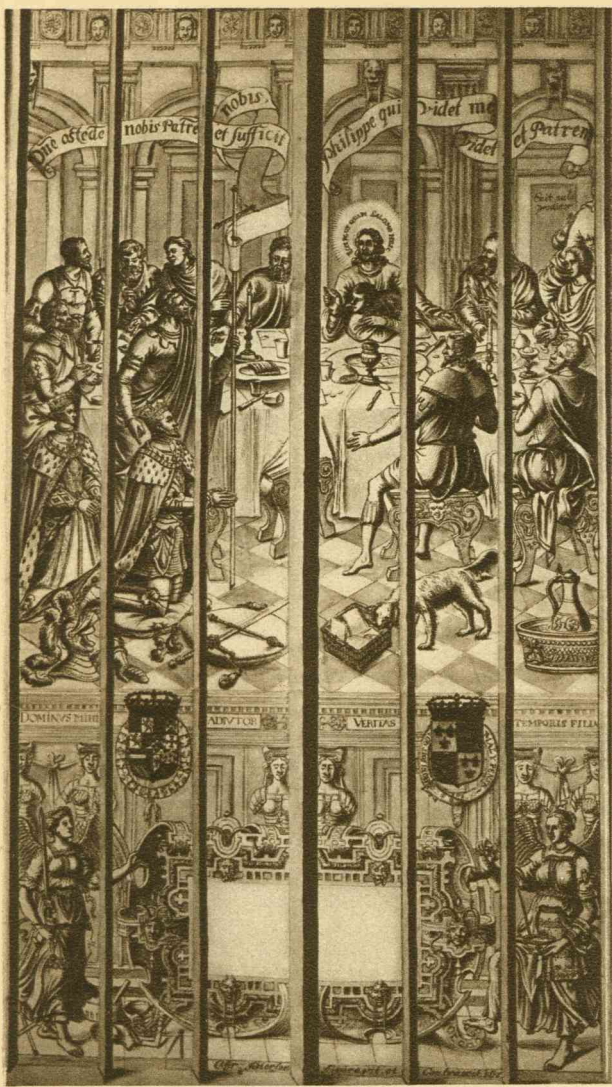

Een der beroemde Kerkramen van de St.-Janskerk te Gouda.

LOT de Nederlandsche steden, welke monumentale gebouwen bezitten uit vroegeren tijd, mogen we gerust Gouda rekenen.

En het zijn vooral het Stadhuis en de St.-Janskerk, welke getuigenis afleggen van den kunstzin onzer vroegere bouwmeesters.

Op de markt, een plein van driehoekigen vorm, wordt het oog dadelijk geboeid door het bijzonder schoone Stadhuis, dateerende uit de jaren 1448—1450. De voorgevel prijkt in het midden met een vierkanten toren, waarvan de trans met een achttal torentjes is versierd.

Ook de hoektorens aan beide zijden van den gevel hebben een achtkantigen vorm, terwijl op den trapgevel eveneens slanke, schoone spitsen verrijzen!

Een breede, steenen trap, waarvan de leuning door kolommen wordt gedragen, voert naar het overhuifde bordes, dat toegang verleent tot de vestibule.

In den loop der tijden heeft het fraaie gebouw vele veranderingen ondergaan.

De tand des tijds heeft echter het monumentale bouwwerk niet gespaard, zoodat een dergelijke restauratie dringend noodig bleek. In de jaren 1876—'82 werd aan de hand van oude gegevens de voorgevel geheel in zijn oorspronkelijke gedaante teruggebracht.

Achter het Stadhuis bevindt zich eveneens een fraaie gevel. 't Is de Stadswaag, ook een gebouw uit vroeger jaren, in Dorischen stijl gebouwd. Deze Waag dateert van het jaar 1668, nadat de stad het recht van „waag” — om kaas en koopmansgoederen te wegen, — verkregen had. Het beeldhouwwerk in den voorgevel herinnert aan

De Groote Kerk te Gouda.

GOUDA'S MONUMENTEN

(foto's W. J. van Zanen).

de bestemming van het gebouw, dat den ontwerper, den beroemden bouwkundige Pieter Post, alle eer aandoet.

Vanaf de Waag gezien verheffen de tinnen van de Groote of St.-Janskerk zich boven de huizen. Jammer voorwaar, dat dit grootsche, schoone bouwwerk zoo door huizenmassa's is ingesloten.

Reeds in het begin der 13e eeuw werd met den bouw van dit beroemde bedehuis een aanvang gemaakt.

Nadat het gebouw driemaal door brand grootendeels verwoest was, doch telkens was herbouwd, werd het in 1552 in zijn tegenwoordigen toestand gebracht, en bleef na dien tijd gelukkig voor ondergang bewaard.

Alleen de kleine toren, welke boven 't kruiswerk was geplaatst, werd weggenomen, en de hooge, fraaie toren, welke het gebouw oorspronkelijk bezat, wegens bouwvalligheid vervangen door den tegenwoordigen lagen toren. Het stijlvolle gebouw overtreft in lengte alle monumentale bedehuizen in ons vaderland.

Alleen de St.-Bavo te Haarlem en de St.-Janskerk te s-Hertogenbosch kunnen wat oppervlakte betreft met Gouda's bedehuis vergeleken worden.

Behalve met een prachtig orgel (van 1773—'76), werd het gebouw verrijkt met de wereldberoemde geschilderde en gebrande glazen, ontworpen en uitgevoerd door de gebroeders Dirk Pietersz. en Wouter Crabeth, benevens Dirk van Zijl.

Het zijn de Staten van Holland, verschillende belangrijke steden en aanzienlijke personen geweest, die de St.-Janskerk hebben begiftigd met deze kostbare schoonheden.

't Zou ons te ver voeren een breedvoerige beschouwing over deze beroemde glazen te leveren, welke het gebouw ongetwijfeld stempelen tot een der eerste kunstwerken van ons land. Wie vollediger wenscht ingelicht, verwijzen we naar het werkje „Uytlegginge van de Wyt beroemde en seer konstige glazen binnen de voortreffelycke en vermaerde Sint Jans Kerck tot Gouda.”

Een vrij groot „vaers”, getiteld „Glastoonen” vermeldt de belangrijkheid van de beroemde glasschilderingen.

't Vers is opgedragen...

aen de Ed. Groot. Agtb. Heeren Raeden en Magistraten van Gouda.

Uytgeklonken over de Glase Schilderyen der Kercke... Voise: Bell' Iris.

De aanhef luidt als volgt:

„Ik (die lang tot Eer en Lof
Van de Stad en haar Bezorgers,
Zong voor Vreemden en voor Borgers)
Zoek gestadig meerder Stof,
Om op hoop van Welbehagen
Aen den Raed in Goudes Stad,
Mijne diensten op te dragen,
Langs het steyl Parnassus pad.

Nu Begin Ik 't kort beslag
Van iets Groots, Doorlugt en Kunstig;
Zoo Ik oor' en oogen gunstig
Tot mijn Vaersen vinden mag:
'k Zal een gladde Glaslijst boorden
Om den rand van Choor en Kerck
In een kleine kring van Woorden
Voor zoo noyt volpreezen werk.”

Op dit „vaers” volgt dan de beschrijving van ieder glas. Het zevende glas (voorstellende de Historie van de Heyligmakinge des Tempels Salomons te Jerusalem, ende

De Waag te Gouda.

syne Offerande) werd door een hevig onweder in 1790 „uytgeslagen”.

Het mocht echter den kunstzinnigen restaurateur, den heer J. L. Schouten, bijstaan door den heer H. Veldhuis, gelukken, dit fraaie glas van Dirk Crabeth (1557) voortreffelijk te vernieuwen.

In 1898 is een Commissie, gesteund door de Provincie, de stedelijke Regeering en particulieren met de restauratie van het monumentale kerkgebouw aangevangen, daar het bouwwerk zóó door den tand des tijds was aangetast, dat algeheel herstel dringend noodzakelijk bleek.

Hiermede eindigen we onze beschrijving, in de hoop, dat deze enkele regels er toe bijgedragen hebben, om de belangstelling in Gouda's historische monumenten te verhoogen.

MEVROUW CAILLAUX.

Als voorpagina hadden wij ditmaal gekozen het Stadhuis van Gouda, doch wij hebben deze plaat bewaard voor een der volgende nummers.

Hoe afkeurenswaardig ook de daad moge zijn van Mevrouw Caillaux, haar naam is als de moordnares van Calmette, den hoofdredacteur van de Figaro, nog op ieders lippen.

Om deze reden geven wij haar portret op de voorpagina.

Oud stadsgeëelte met Lazaruspoortje.